

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN KONAKLAMA ŞİRKETLERİNE SUNDUĞU KREDİLERİN ANALİZİ¹

Analysis of Loans Offered to Accommodation Companies by the Turkish Banking Sector

Erdiñç KARADENİZ*

Emre HIDİR**

ÖZ

Finansal sistemin en önemli aktörlerinden birisi olan bankacılık sektörü, turizm sektöründeki konaklama şirketlerinin hem yatırım hem de faaliyet aşamalarındaki finansman gereksinimlerinin karşılanmasında son derece önemlidir. Bu araştırmanın amacı Türk bankacılık sektörünün konaklama şirketlerine sunduğu kredilerin dağılımını, türlerini ve vadesini analiz etmektir. Bu amaçla öncelikle Türk bankacılık sektörünün 2009 – 2021 yılları arasında konaklama şirketlerine yönelik sunduğu nakdi ve gayri nakdi kredi düzeyleri ve takibe düşen kredi miktarı incelenmiştir. Ayrıca Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 24 bankanın konaklama şirketlerine yönelik hangi kredi paketlerini sundukları hem ticari ve katılım bankaları hem de kamu ve özel sektör bankaları açısından karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda bankaların kurumsal web siteleri ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu raporları üzerinde doküman analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda konaklama şirketlerine sunulan nakdi ve gayri nakdi kredi düzeylerinin yıllar itibarıyla artışta olduğu, en çok artışın nakdi krediler bağlamında gerçekleştiği ve daha çok orta ve uzun vadeli nakdi kredilerin sunulduğu belirlenmiştir. Ayrıca sınırlı sayıda bankanın konaklama şirketlerine yönelik vade yapılarının ve geri ödemelerinin turizm sektörünün nakit akışının en aktif olduğu dönemlerde olacak şekilde kredi paketleri sundukları saptanmıştır. Yine bankaların sektöre hem destek adı altında konaklama şirketlerinin faaliyet anında ödemelerini kolaylaştıran kredi paketleri sunduğu hem de yatırım adı altında yeni otel inşaat ve yenileme gibi uzun vadeli kredi seçenekleri sağladıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık Sektörü, Konaklama Şirketleri, Banka Kredileri, Doküman Analizi, Türkiye.

ABSTRACT

The banking sector, which is one of the most important actors of the financial system, is extremely important in meeting the financing needs of accommodation companies in the tourism sector, both in the investment and operating stages. The aim of this research is to analyze the distribution, types and maturity of loans offered by the Turkish banking sector to accommodation companies. For this purpose, first of all, the cash and non-cash loan levels offered by the Turkish banking sector to accommodation companies between the years 2009-2021 and the amount of non-performing loans were examined. In addition, the loan packages offered by 24 banks operating in the Turkish banking sector to accommodation companies were compared and analyzed in terms of both commercial and participation banks and public and private sector banks. In this context, document analysis was carried out on the corporate websites of banks and the reports of the Banking Regulation and Supervision Agency. As a result of the research, it has been determined that the levels of cash and non-cash loans offered to accommodation companies have increased over the years, the highest increase was realized in the context of cash loans, and mostly medium and long-term cash loans were offered. In addition, it has been determined that banks offer loan packages for accommodation companies in such a way that their maturity structures and repayments are in the periods when the cash flow of the tourism sector is most active. It has also been observed that limited number of banks offer loan packages that facilitate the payments of accommodation companies at

¹ Bu çalışma, 2022 yılı Ağustos ayında Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda kabul edilen "Konaklama Şirketlerinde Bankacılık Sektörünün Sağladığı Finansman Kaynaklarının Kullanımı: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Sektör Bilançoları ve Borsa İstanbul'da İşlem Gören Konaklama Şirketlerinde Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

*Prof.Dr, Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Mersin, Türkiye.ekaradeniz@mersin.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2658-8490

** Bilim Uzmanı, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Mersin, Türkiye. emrehidir67@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0491-6556

the time of operation under the name of support, and provide long-term loan options such as new hotel construction and renovation under the name of investment.

Keywords: Banking Sector, Accommodation Companies, Bank Loans, Document Analysis, Turkey.

GİRİŞ

Günümüzde bankalar reel sektördeki şirketlere temel finansman kaynağı sağlayan önemli kuruluşların başında gelmektedir. Küresel piyasalarda alım ve satım göz önünde bulundurulduğunda alacaklı ve borçlu kişilerin belirli ilke ve kurallara bağlı bir sisteme dayanmadan işlemlerini güven içerisinde yapması mümkün görülmemektedir (Tuğcu ve Erdem, 2018:4). Bu yönüyle geçmişten günümüze kadar önemli bir yere sahip olan bankalar, şirketlerin yatırım ve işletme döneminde ihtiyaç duydukları krediler konusunda da önemli bir finansman kaynağı konumundadırlar. Dolayısıyla şirketlerin üretim ihtiyaçlarını ve maliyetlerini karşılayabilmesi adına bankalar önemli bir finansman sağlayıcı olarak ön plana çıkmaktadır (Karadeniz vd., 2015:59). Bu bağlamda bankacılık sektörü, ekonomik büyümeye doğrudan etki eden önemli finansal kurumların başında gelmektedir. Ayrıca bankacılık sistemi, ekonominin yeniden yapılanma sürecine girmesinde ve uzun vadeli makroekonomik istikrarın sağlanmasına aracılık etmektedir (Turgut ve Ertay, 2016:115). Bu yönüyle bankacılık sektörünün ekonomiye en önemli katkılarından birisi büyümeyi finanse etmesi olarak kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle fon fazlası olanlardan topladığı fonları, fon gereksinimi olanlara kredi olarak kullanarak yatırımların ve tüketimlerin finanse edilmesini ve ekonomik faaliyetlerin sürdürülmesine olanak sağlamaktadır. Bankalar, bir taraftan ekonomik faaliyetlerin finansmanını sağlarken bir taraftan ise yeni ürün ve hizmet anlayışı ile hareket ederek finansal sistemin gelişmesine katkı yapmaktadır (Kartal, 2018:7).

Bankacılık sektörü özellikle turizm sektöründe faaliyet gösteren şirketleri de doğrudan etkilemektedir. Turizm şirketleri, talebin sürekli olarak değiştiği turizm sektöründe yaşamış oldukları finansal gereksinimlerin önemli bir kısmını bankacılık sisteminin sunduğu finansman kaynaklarından yararlanarak çözmeye çalışmaktadır. Bu yönüyle bankacılık sistemi turizm sektöründeki sabit sermaye ve işletme sermayesi yatırımlarının finansmanını sağlayarak sektördeki şirketlerin büyümesine önemli katkı sağlamaktadır. Bankalar ayrıca şirketlerin sunduğu ürün ve hizmetleri tüketen hane halkı için de önemli bir finansman kaynağıdır. Turistlerin seyahat planlamalarını gerçekleştirme aşamasında bankalar yaz mevsimine özel sundukları seyahat veya tatil kredileri ile turizm sektörünün talep yönünün desteklenmesine yine önemli bir katkı sağlamaktadır. Turizm sektöründe faaliyet gösteren şirketlere önemli bir finansman kaynağı sağlayan bankalar, yatırım ve işletme aşamalarında sermaye yetersizliği içinde olan ve sabit giderlerin yüksek olduğu konaklama şirketleri için de önemli bir finansman kaynağı sunmaktadır. Konaklama şirketlerinin varlık yapısı incelendiğinde şirketlerin aktif yapısının %90'a yakınının duran varlıklardan oluşması, şirketlerin yatırım ve işletme aşamalarında devamlı sermayeye gereksinim duymasına neden olmaktadır. Konaklama yatırımlarında sabit sermayeyi oluşturan varlıkların değerinin yüksek ve yatırım dönüşünün uzun süreli olması, ayrıca öz sermaye yetersizliği şirketlerin yatırımlarda uzun vadeli finansman kaynaklarına yönelmesine sebep olmaktadır (Küçükaltan ve Eskin, 2008:161). Konaklama şirketlerinin işletme aşamasında da işletme sermayesi yetersizliği, sürdürülebilir nakit akışı sağlanamaması ve kâr marjı düşüklüğü şeklinde yaşadığı finansal sorunlarla birlikte değişen tüketici istek ve ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilmesi gereken yenileme, genişleme ve modernizasyon yatırımları da konaklama şirketleri açısından işletme aşamasında da kısa, orta ve uzun vadeli finansman kaynaklarına ihtiyacı artırmaktadır (Karadeniz vd., 2015:59; Karadeniz vd., 2018:303).

Bu araştırmanın amacı Türk bankacılık sektörünün Türk konaklama şirketlerine sunduğu finansman kaynaklarının miktar, tür ve vade açısından belirlenmesidir. Bu bağlamda çalışmada öncelikle Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) sunduğu veriler üzerinden konaklama şirketlerine sunulan kredilerin miktar, tür ve vade açısından yıllar içerisindeki gelişimi incelenmiştir. Bununla birlikte Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların konaklama şirketlerine yatırım

ve işletme aşamasında sundukları turizm sektörüne özel kredilerin tür, vade ve diğer koşullar bağlamında özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda araştırma altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünden sonraki ikinci bölümde konuyla ilgili daha önce gerçekleştirilmiş araştırmalar özetlenmiştir. Üçüncü bölümde veri kaynakları ve analizde kullanılan yöntem açıklanmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde gerçekleştirilen analizlere ait bulgulara yer verilmiş ve son olarak beşinci bölümde çalışmanın sonuçları tartışılarak sektöre ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

2.LİTERATÜR

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili literatür taramasının sonuçları turizm sektörünün dışındaki sektörlere yönelik gerçekleştirilen araştırmalar ve turizm sektörüne yönelik gerçekleştirilen araştırmalar alt başlıklarıyla ayrı ayrı olarak ele alınmıştır.

2.1. Turizm Sektörü Dışındaki Sektörlere Yönelik Gerçekleştirilen Araştırmalar

Turizm sektörü dışındaki diğer sektörler için literatür incelendiğinde ilk olarak küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) temel finansman sorunları ile finansal kaynak tercihleri ve banka kredileri kullanımında yaşadıkları sorunların araştırıldığı gözlemlenmiştir. Bu araştırmalarda KOBİ'lerin en fazla yaşadığı finansman sorunlarının; kredi temini sırasında karşılaşılan formalitelerin ağırlığı, kredilerin talep edilen süre zarfında sağlanamaması, teminat şartlarının zorluğu, yetersiz finansman yapısı, kredi faiz oranlarının yüksek oluşu, modern finansal tekniklerin kullanılmaması, işletme sermayesi ve öz sermaye yetersizliği, bilgi eksikliği, ofofinansman olanaklarının yeterli olmaması, finansal verilerin kötü olması ve satış gelirlerinde dalgalanmalar olduğu saptanmıştır (Yörük, 2001; Bekçi ve Usul, 2001; Torlak ve Uçkun, 2005; Yalçın, 2006; Kutlu ve Demirci, 2007; Hyz, 2011; Atay, 2012; Kutlar ve Torun, 2013; Acar ve Çetiner, 2021).

Turizm sektörü dışındaki diğer sektörler için literatür incelendiğinde ikinci olarak son yıllarda bankacılık sisteminin reel sektöre sunduğu nakdi kredilerin ekonomik büyümeye ve üretim miktarına olan etkilerinin, kredi garanti fonu uygulamalarının reel sektöre etkilerinin ve banka kredileri ile faktöring ve leasing gibi alternatif finansman kaynaklarının kullanım durumunu etkileyen faktörlerin incelendiği de saptanmıştır. Bu kapsamda Çelikkol, Çelikkol ve Koç (2008), KOBİ Bankacılığı, KOBİ-Ticari Banka ilişkilerinin Türkiye'de istenilen seviyede olmadığını saptamışlardır. Ayrıca Ayar ve Kök (2009), KOBİ'lerin banka kredisi kullanımında firma yaşı, kurumsallık seviyesi, nakit yaratma seviyesi, işgücü seviyesi ve finans yöneticisinin eğitim seviyesinin etkili olduğunu belirlemişlerdir. Kalkan (2010), Türkiye'deki KOBİ'lerin bankalarla olan ilişkilerinin artarak devam ettiği, sermaye piyasalarından fon sağlayabilmek için çalışmaların yürütüldüğünü vurgulamıştır. Yüksel (2011), krediye erişim ve kredi şartları bakımından Türkiye'de bulunan KOBİ'lerin diğer gelişmiş ve benzer gelir düzeyinde bulunan ülkelerin çoğuna kıyasla daha çok sorun yaşadıklarını vurgulamıştır. Coşkun (2012), çok sık finansman sorunu yaşayan şirketlerin daha fazla banka kredisi kullandıklarını belirlemiştir. Çamoğlu ve Akıncı (2012), inşaat ve emlak sektörünün kullandığı kredi ile reel kredi hacmi arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi olduğunu saptamışlardır. Sever ve Han (2015), hizmetler sektörü, sanayi sektörü ve toplam krediler ile ilgili sektörlerin gelir seviyeleri arasında eş bütünleşme olduğunu bulmuşlardır. Yılmaz (2016), KOBİ'lerin kredi kullanırken genel olarak uzun vadeli kredilerin tercih ettiklerini, Taşçı (2017) ise 2010-2016 yılları arasında KOBİ'lerin en çok sırasıyla banka kredilerini, faktoring ve leasingi tercih ettiklerini belirlemiştir. Duramaz (2017), Türkiye'de esnaf ve KOBİ'lerin finansmanında kredi ve kefalet hizmeti sunan Kredi Garanti Fonu'nun desteğini arttırarak sürdürdüğünü ve Türkiye ile diğer ülkelerdeki uygulamaların karşılaştırılması sonucunda Türkiye'deki kefalet mekanizmalarının mevcut uygulamaları çerçevesinde fonların işleyişinde bazı güncelleme ve düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu belirlemiştir. Çolak (2018), KOBİ'lerin finansmanında en önemli kaynağın banka kredileri olduğu fakat takipteki kredi oranının arttığı ve verilen kredi desteğinin az olduğunu tespit etmiştir. Atukalp (2021), Covid-19 salgın sürecinde en yüksek nakdi kredi kullanımı ile en yüksek takipteki kredi oranının imalat sektöründe olduğunu saptamıştır.

2.2. Turizm Sektörüne Yönelik Gerçekleştirilen Araştırmalar

Turizm sektörüne yönelik literatür taraması yapıldığında genellikle sektörde faaliyet gösteren şirketlerin finansman sorunları ile finansal kaynak kullanımına yönelik tercihlerini belirlemek amacıyla anket uygulamalı çalışmaların gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir. Buna karşın konuyla ilgili olarak ikincil veriler üzerinden kısıtlı sayıda çalışma yapıldığı saptanmıştır.

Yılmaz (2007), Bodrum'da faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki turizm şirketlerinin yaşamış oldukları en ciddi yönetsel sorunların başında finansman sorunu geldiğini ve bu şirketlerin finansman sorunlarının çözümünde uygulanacak modern finansman teknikleri ile ilgili yeteri seviyede bilgiye sahip olmadıklarını belirlemiştir.

Poyraz (2008), Akdeniz Bölgesi'nde faaliyette bulunan büyük ölçekli konaklama şirketlerinin orta vadeli fon ihtiyaçlarını karşılamada en fazla başvurdukları finansman kaynaklarının orta vadeli banka kredileri, dönen krediler ve makine teçhizat kredisi olduğunu saptamıştır.

Karadeniz vd. (2011), oteller ve lokantalar sektörünün sabit varlık ağırlıklı varlık yapısına sahip olduğu, kaynak yapısında yabancı kaynak ve öz kaynak kullanımının dengeli olduğu ve daha çok uzun vadeli yabancı kaynak kullanıldığını belirlemiştir.

Dönmez ve Duran (2012), Mersin'de faaliyette bulunan KOBİ niteliğindeki seyahat acentaları ile otellerin karşılaştıkları en önemli sorunların finansal yapılarının yetersizliği, likidite sorunu, kredi faizlerinin yüksekliği ve kar marjlarının düşüklüğü olduğunu belirlemiştir.

Met vd. (2013), Marmaris'te faaliyet gösteren büyük ölçekli konaklama şirketlerinin işletme döneminde yatırımların finansmanında sırasıyla orta vadeli banka kredilerini, kısa vadeli banka kredilerini, finansal kiralama ve iç finansman kaynaklarını kullandıklarını tespit etmişlerdir.

Bilen vd. (2014), Diyarbakır'daki konaklama şirketlerinde kuruluş aşamasında öz sermaye, teşvik ve ticari kredilerden yararlandığını, banka kredisi kullanımının düşük olduğunu, finansman temin etmede en büyük sorunun kredi temin edilirken ortaya çıkan zorluklar ile işletme sermayesinin düşüklüğü olduğunu belirlemiştir.

Karadeniz vd. (2015), konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri alt sektöründeki KOBİ'lerin aktiflerinin en az üçte birinin banka kredileriyle finanse ettikleri ve ayrıca sektördeki şirketlerin daha çok uzun vadeli banka kredilerini tercih ettiklerini belirlemiştir.

Karadeniz vd. (2015), Mersin'de faaliyette bulunan 3, 4, 5 yıldızlı otel ve A grubu seyahat acentalarının dış finansman kaynağında ağırlıklı olarak banka kredilerini kullandıklarını ve bunları daha çok orta vadeli olarak temin ettiklerini belirlemiştir. Banka kredi kullanımında karşılaşılan en büyük sorunların ise faiz oranı yüksekliği ve teminat göstermedeki zorlukların olduğu saptanmıştır.

Karadeniz vd. (2018), Erzurum ve Kars'ta bulunan KOBİ statüsündeki konaklama şirketlerinde dış finansman kaynağı olarak en fazla uzun vadeli banka kredisinin kullanıldığını ve genel olarak yaşanan büyük sorunların yüksek faiz oranları, teminat gösterme, bilgi eksikliği, olumsuz ticari geçmiş, bürokratik işlemlerin uzaması ve işlem maliyetleri olduğunu belirlemiştir.

Konuyla ilgili olarak turizm sektörüne yönelik yukarıda sunulan literatür incelendiğinde araştırmaların daha çok anket ve görüşme yöntemiyle ve kısıtlı sayıda ikincil verilerle finansal kaynak kullanımında yabancı kaynak ve banka kredilerine yönelik olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarından hareketle turizm sektöründe faaliyet gösteren konaklama şirketlerinin finansal kaynak kullanımlarında genellikle uzun vadeli banka kredilerini tercih ettiği fakat banka kredilerine ulaşmada yaşanan en büyük sorunların başında ağır teminat şartları, yüksek faiz oranları, likidite yetersizliği ve bilgi eksikliği olduğu belirlenmiştir. Turizm sektöründe faaliyet gösteren konaklama şirketlerine yönelik Türk bankacılık sektörünün sunduğu kredilerin karakteristik özelliklerini ve sektördeki bankaların konaklama şirketlerine sunduğu kredilere yönelik bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu araştırmanın literatüre katkı vereceği düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacı Türk bankacılık sektörünün konaklama şirketlerine sundukları kredilerin tür, miktar, vade ve miktar açısından incelenmesidir. Bu amaçla ilk olarak Türk bankacılık sektörünün 2009 – 2021 yılları arasında konaklama şirketlerine yönelik sunduğu nakdi ve gayri nakdi kredi düzeyleri ve takibe düşen kredi miktarı incelenmiştir. Buna ek olarak Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 24 bankanın konaklama şirketlerine yönelik hangi kredi paketlerini sundukları hem ticari ve katılım bankaları hem de kamu ve özel sektör bankaları açısından karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda ilk analizde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu raporlarından yararlanılmıştır. İkinci analizde ise Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 24 bankanın kurumsal web siteleri ve faaliyet raporları üzerinde 2022 yılı Ocak-Ağustos ayları arasında doküman analizi gerçekleştirilerek içinde otel ve turizm terimleri geçen kredi ve finansman olanaklarının olup olmadığı incelenmiştir. Doküman analizi, basılı ve elektronik olmak üzere yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak incelemek ve değerlendirmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Doküman analizinde yazılı belgeler üzerinden anlam çıkarmak ve ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesi ve yorumlanması gerçekleştirilmektedir (Kıral, 2020:1-3). Dolayısıyla bu araştırma anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri ile yürütülen bir araştırma olmaması ve BDDK ile bankaların kamuoyuyla paylaştığı istatistik veriler ve kurumsal web siteleri ile faaliyet raporları üzerinde gerçekleştirildiği için etik kurul onayı gerektirmeyen araştırma kapsamındadır.

Analiz sürecinde incelenen Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan kamu ve özel bankalar ile ticari ve katılım bankaları araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Analiz kapsamındaki bankaların isimleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 1. Analiz Kapsamındaki Bankalar

No	Banka Adı
1	Vakıflar Bankası
2	Halk Bankası
3	Ziraat Bankası
4	İş Bankası
5	Akbank
6	ING Bank
7	Fibabanka
8	QNB Finansbank
9	Şekerbank
10	Türk Ekonomi Bankası
11	Anadolubank
12	HSBC Bank
13	Odea Bank
14	Aktif Yatırım Bankası
15	Garanti BBVA
16	Yapı ve Kredi Bankası
17	Denizbank
18	Türkiye İhracat Kredi Bankası
19	Türkiye Finans Katılım Bankası
20	Kuveyt Türk Katılım Bankası
21	Türkiye Emlak Katılım Bankası
22	Albaraka Türk Katılım Bankası
23	Ziraat Katılım Bankası
24	Vakıf Katılım Bankası

Kaynak: (BDDK, 2022)

4.BULGULAR

4.1. Türk Bankacılık Sektörünün 2009 – 2021 Yılları Arasında Konaklama Şirketlerine Sunduğu Kredilere Yönelik Bulgular

Tablo 2’de Türk bankacılık sektörü tarafından konaklama şirketlerinin kullanımına sunulan nakdi ve gayri nakdi krediler ile nakdi kredilerin vadelerine göre tutarlarıyla ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Konaklama Şirketlerinin Nakdi ve Gayri Nakdi Kredi Kullanım Düzeylerine İlişkin Bulgular

Yıllar	Kısa Vadeli Nakdi Krediler (Bin TL)	Orta ve Uzun Vadeli Nakdi Krediler (Bin TL)	Nakdi Krediler (Bin TL)	Gayri Nakdi Krediler (Bin TL)	Nakdi ve Gayri Nakdi Krediler Toplamı (Bin TL)
2009	1.205.420	4.905.259	6.110.679	862.105	6.972.784
2010	1.311.453	7.053.371	8.364.824	995.906	9.360.730
2011	1.522.509	10.640.077	12.162.586	1.198.538	13.361.124
2012	1.977.270	11.364.321	13.341.591	1.235.633	14.577.224
2013	2.372.555	16.819.683	19.192.238	1.672.528	20.864.766
2014	3.415.973	20.841.804	24.257.777	1.802.019	26.059.796
2015	3.715.890	27.478.658	31.194.548	2.069.169	33.263.717
2016	4.421.927	36.047.571	40.469.498	2.642.979	43.112.477
2017	5.372.027	42.242.551	47.614.578	3.375.808	50.990.386
2018	9.233.584	53.323.190	62.556.774	6.254.005	68.810.779
2019	11.064.892	57.867.454	68.932.346	8.746.717	77.679.063
2020	16.328.960	84.138.598	100.467.558	11.708.622	112.176.180
2021	20.237.064	131.814.266	152.051.330	15.867.382	167.918.712

Kaynak: (BDDK, 2022).

Nakdi krediler, gerçek veya tüzel kişilere vade sonunda belirli bir faiz ve komisyon karşılığında nakit olarak kullanılan kredilerdir (Karamustafa, 2013:5; Aydın vd., 2014:199).Gayri nakdi krediler ise, bankaların kendi adını ve prestijini kullanarak müşterisinin işi yapmaması ya da yapamadığı, taahhütlerini yerine getirmemesi veya getirememesi ve borcunu ödememesi veya ödeyememesi gibi durumlarda bankanın karşı tarafa borcun tamamının kendisi tarafından ödeneceğini taahhüt ettiği ve bu taahhüdünü bir mektup ile beyan ettiği kredilerdir (Karamustafa, 2013:5; Bahadır, 2018:11).Tablo 2 incelendiğinde Türkiye’deki konaklama şirketlerinin nakdi ve gayri nakdi kredi kullanım düzeylerinin yıllar itibariyle artış gösterdiği ve nakdi kredi kullanımının daha yüksek gerçekleştiği görülmektedir. Yine tablo incelendiğinde konaklama şirketlerinin nakdi krediler içerisinde daha çok orta ve uzun vadeli olanları tercih ettiği söylenebilir.

Tabloda dikkat çeken bulgulardan bir diğeri ise 2019 yılının sonunda başlayan Covid-19 salgınıyla birlikte özellikle 2020 ve 2021 yıllarında nakdi ve gayri nakdi kredi kullanımının oldukça yüksek gerçekleşmesidir. Salgının ilk yılı olan 2020 yılında nakdi kredilerin 2019 yılına göre %45,75 düzeyinde 2021 yılında da nakdi kredilerin 2019 yılına göre %120,58 düzeyinde yükseldiği hesaplanmıştır. Yine 2021 yılında nakdi kredilerin 2020 yılına göre yaklaşık %51,34 civarında bir artış gösterdiği söylenebilir. Gayri nakdi kredilerin ise 2020 yılında 2019 yılına göre sonunda gayri nakdi kredilerin yaklaşık %33,86 düzeyinde 2021 yılında ise 2019 yılına göre %81,41’lik bir artış gösterdiği hesaplanmıştır. 2021 yılında ise gayri nakdi kredilerin, 2020 yılına göre yaklaşık %35,52’lik bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. 2019 yılının sonunda başlayan Covid-19 salgını ile birlikte nakdi krediler içerisinde konaklama şirketlerinin yine orta ve uzun vadeli banka kredilerini tercih ettiği görülmektedir. Bu duruma sebep olan ana etkenin konaklama şirketlerinin salgın döneminde yaşamış oldukları ekonomik sıkıntılardan ötürü sabit

giderlerini ve maliyetlerini karşılamak amacıyla bankaların orta ve uzun vadeli kredi olanaklarından yararlanmış oldukları söylenebilir. Ayrıca salgının başlamasıyla birlikte devletin bankaların şirketlerden kredi alacaklarını ertelemesine yönelik uygulamasıyla, bankaların kredi alacaklarında bazı düzenlemelere giderek salgın koşullarında alacaklarını ertelemesinin ve yeniden yapılandırmaya yönelik kolaylıklar sağlamasının da etkili olduğu söylenebilir. Tablo 2’de ayrıca analiz döneminde Türk bankacılık sisteminin konaklama şirketlerine yönelik kullandığı nakdi ve gayri nakdi kredilerin yıllık artışının en düşük düzeyde gerçekleştiği yılın 2012 olduğu gözlemlenmiştir. Bunun nedeninin Euro bölgesinde 2012 yılında yaşanan teknik resesyon ve Türkiye’de büyümenin düşmesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3’de ise Türk konaklama şirketlerinin 2009 – 2021 yılları arasında takibe düşen kredi miktarları ile bir önceki yıla göre değişim yüzdeleri ve toplam nakdi krediler içindeki payına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3. Konaklama Şirketlerinin Takibe Düşen Kredilerine İlişkin Bulgular

Yıllar	Takipteki Kredi Miktarı (Bin TL)	Takipteki Kredi Miktarındaki Değişim (%)	Toplam Nakdi Kredi İçindeki Payı (%)
2009	209.943	14,81	3,32
2010	242.131	15,33	2,81
2011	345.542	42,71	2,76
2012	351.211	1,64	2,56
2013	514.609	46,52	2,61
2014	588.968	14,45	2,37
2015	739.226	25,51	2,32
2016	824.643	11,55	2,00
2017	1.188.516	44,12	2,44
2018	2.760.022	132,22	4,23
2019	6.277.526	127,44	8,35
2020	5.191.662	-17,30	4,91
2021	5.848.487	12,65	3,70

Kaynak: (BDDK, 2022).

Tablo 3 incelendiğinde Türk konaklama şirketlerinin takibe düşen kredi miktarlarının 2009 yılından 2019 yılına kadar farklı düzeylerde artış gösterdiği görülmüştür. Takipteki kredi miktarının toplam nakdi kredi içindeki payının da 2009-2017 yılları arasında düştüğü ancak 2017 yılından itibaren 2021 yılına kadar yükselme eğilimi içinde olduğu gözlemlenmiştir. Takipteki kredi miktarının artış düzeyinin en yüksek gerçekleştiği yılların 2018 ve 2019 olduğu, takipteki kredilerin toplam nakdi krediler içindeki payının en yüksek gerçekleştiği yılın ise 2019 olduğu tespit edilmiştir. Buna sebep olan durumun 2015 yılı sonunda Rusya ile yaşanan uçak krizi ve akabinde 2016 yılının temmuz ayında gerçekleşen darbe girişiminden ötürü kırılan olan Türk turizm sektörünü daralttığı ve bu sebeple konaklama şirketlerinin kullanmış oldukları kredileri geri ödemede sorun yaşamalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Yine 2020 yılında takipteki kredi miktarındaki değişimin -%17,30 ile düşüş gösterdiği ve 2021 yılında ise %12,65 ile tekrardan artışa geçtiği gözlemlenmiştir. Buna sebep olan durumun ise salgın dönemi ile birlikte devletin bankaların alacaklarını takip işlemi yapmalarına yönelik uyguladığı stratejilerin ve devletin bu dönemde sektörlerin Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında 18 maddelik önlem paketinin açıklamasından kaynaklı olduğu söylenebilir. Özellikle salgının etkisiyle beraber turizm sektörü ekonomik anlamda ciddi bir kayba uğramış ve 2020 yılında takibe düşen kredi miktarının salgın

ile beraber 2021 yılında tekrar artışa geçerek %12,65'lik bir yükselme olduğu hesaplanmıştır. 2021 yılında takibe düşen kredilerin tekrar artışa geçmesindeki sebebin ise salgın döneminde getirilen düzenlemelerin yürürlükten kalkmasıyla konaklama şirketlerinin ertelenen kredi geri ödemelerinin başlamasının ve bu dönemde turizm sektöründeki gelirler ve nakit akışlarındaki azalmayla birlikte geri ödemede yaşanan zorluklar nedeniyle takipteki kredi düzeyinin tekrar yükselmesi olduğu düşünülmektedir.

4.2. Türk Bankacılık Sektöründeki Bankaların Turizm Sektörüne ve Konaklama Şirketlerine Sundukları Kredi Paketlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 24 bankanın kurumsal web siteleri ve faaliyet raporları üzerinde 2022 yılı Ocak-Ağustos ayları arasında doküman analizi gerçekleştirilerek içinde otel ve turizm terimleri geçen kredi ve finansman olanaklarının olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4'de Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren kamu, özel ticari ve katılım bankalarının turizm sektörüne ve konaklama şirketlerine sundukları kredi paketlerine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. Kamu, Özel ve Ticari ve Katılım Bankalarının Turizm Sektörüne ve Konaklama Şirketlerine Sundukları Kredi Paketlerine Yönelik Bulgular

Banka Türü	Banka Adı	Kredi Türü	Kredi Paket İçeriği
Kamu	Vakıflar Bankası	Turizm sektörü özelinde döviz kredileri.	Turizm müesseseleri ile seyahat acentelerinin, yurt içinde ve yurt dışındaki turizm faaliyetleri sırasında yaptıkları döviz karşılığı hizmet satışlarının finansmanı için kullanılmaktadır. Vade seçeneği belirtilmemiştir.
	Halk Bankası	Turizm sektörü özelinde yurtdışı kaynaklı yatırım kredileri.	Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası, Fransız Kalkınma Ajansı ve Dünya Bankası'ndan temin edilen kaynaklarla maksimum 7 yıl vadeli yatırım kredileri kullanılmaktadır.
	Ziraat Bankası	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
Özel ve Ticari	İş Bankası	Turizm sektörü özelinde gayrimenkul yatırım ve proje finansman kredileri	Turizm sektörü özelinde turizm bölgelerinde gerçekleştirilen yeni otel yatırımlarının yanı sıra bu bölgelerin dışında tesis edilen şehir oteli yatırımlarında yatırım ve proje finansman kredisi sunulmaktadır. Bunun dışında sadece turizm işletmelerine özel olarak dinamik kur dönüşümlü pos ve döviz pos cihazı hizmeti sunulmaktadır.
	Akbank	Turizm sektörü özelinde gayrimenkul yatırım ve proje finansman kredileri	Turizm sektörü özelinde orta ve uzun vadeli otel yatırım projelerine finansman kredisi sunulmaktadır.
	ING Bank	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
	Fibabank	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
	QNB Finansbank	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
	Şekerbank	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
	Türkiye Ekonomi Bankası	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.

Anadolubank	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır	Kredi paketi bulunmamaktadır.
HSBC Bank	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
Odea Bank	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
Aktif Yatırım Bankası	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
Garanti Bankası	Turizm Destek Kredisi	Turizm sektörü özelinde 36 aya varan vade ve nakit akışın olduğu yaz dönemi boyunca kredi geri ödemesi sağlayan TL ve dövize endeksli kredi sunulmaktadır.
	İşyeri Kredileri	Turizm sektörü özelinde 96 aya varan vade seçeneğiyle TL veya dövize endeksli olarak kullanılan işyeri kredileridir.
	KOBİ İhtiyaç Kredileri (TL / Döviz)	Turizm sektörü özelinde 36 aya varan vadeyle makine, işyeri yenileme ve teknoloji geliştirme gibi alanlarda kredi desteği sunulmaktadır.
Yapı ve Kredi Bankası	Ödemesi Kolay Turizm Kredisi	Turizm sektöründe geliri sezonluk olarak değişen KOBİ'lerin tüm yatırım ihtiyaçlarını karşılayan 36 ay vadeli kredidir. Kredi üst limiti bulunmamaktadır.
	Sezona Hazırlık Kredisi	Turizm sektöründe hizmet veren otel, pansiyon, acente ve benzeri KOBİ'lerin sezon öncesinde yapacakları tadilat ve benzeri işlerdeki finansman giderlerini karşılayan 36 aya varan kredidir. Kredi üst limiti bulunmamaktadır.
Denizbank	Sektörel Krediler/ Turizm Kredileri	Otel, motel, pansiyon, tatil köyü, termal tesisler, yat ve tekne işletmecileri, halıcı, kuyumcu, restoran, bar, cafe, butik, hediyelik eşya mağazaları, polikliniklerin her türlü yenileme, tadilat ve yatırım ihtiyaçlarını karşılayan 36 aya varan kredilerdir.
Türkiye İhracat Kredi Bankası	Turizm Kredisi	Asli fonksiyonu konaklama hizmeti vermek olan turizm işletmelerine kredi vadesi içerisinde gerçekleştirecekleri turizm hizmetlerinin finansmanına yönelik olarak, yurt dışından getirmeyi taahhüt ettikleri turizm hizmeti bedelleri/döviz gelirleri karşılığında kullanılmaktadır. Kredilere uygulanacak faiz oranları; kredi vadesi, kredi tutarı ve para birimine göre belirlenmektedir. Vade seçeneği belirtilmemiştir.

Katılım	Türkiye Finans Katılım Bankası	Turizm İşletme Destek Kredileri	Geliri sezona bağlı olarak değişen butik, hediyelik eşya satışı, turizm taşımacılığı yapan turizm esnafının mal ve hizmet alımlarına yönelik finansal destek sağlayan TL veya dövizle endeksli 60 aya kadar kullandırılan kredilerdir.
		Otel Yatırım Kredisi	Turizm sektöründe faaliyet gösterecek konaklama tesisi projelerinin hayata geçirilmesi için gerekli olan finansman desteğini sağlayan 84 aya varan vadeye kadar TL veya döviz cinsinden sunulan kredilerdir.
		Otel Renovasyon Kredisi	Var olan tesislerin yenilenmesinin yanı sıra tüm mal ve hizmet alım projeleri için finansal destek sağlayan kredi, TL ve döviz cinsinden 60 aya varan vade ile kullandırılmaktadır.
		Tam Pansiyon Turizm Kredisi	Turistik işletmelerin ve turizm esnafının gereksinim duyduğu farklı finansman desteği alternatiflerini sunmaktadır. Vade seçeneği belirtilmemiştir.
	Kuveyt Türk Katılım Bankası	Turizm İşletme Finansmanı Kredisi	Turizm tesislerinin ihtiyaç duyduğu malzemeler (mobilya, yastık, sabun vb.), konaklama hizmeti için kullanılan ekipmanlar ve helal gıda ürünleri için fonlama yapılmakta, bunların yanı sıra mal ve hizmet alım işlemlerinin de finansmanı sağlanmakta olup, nakit akışına göre esnek geri ödeme planı sunulmaktadır. Vade seçeneği belirtilmemiştir.
		Otel Yenileme Finansman Kredisi	İşletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için yapacakları (boya, tesisat yenileme vb.) her türlü harcamayı fonlayabileceği bir finansman türü olup, nakit akışına göre esnek geri ödeme planı sunulmaktadır. Vade seçeneği belirtilmemiştir.
		Yatırım Finansman Kredisi	İşletmelerin, yapmak istedikleri her türlü yatırım (araç, arsa vb.) için kullanacakları, geri ödemelerini sezona göre ayarlayabilecekleri finansman türüdür. Vade seçeneği belirtilmemiştir.
Türkiye Emlak Katılım Bankası	Türkiye Emlak Katılım Bankası	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
	Albaraka Türk Katılım Bankası	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
	Ziraat Katılım Bankası	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.
	Vakıf Katılım Bankası	Turizm sektörü özelinde kredi türü bulunmamaktadır.	Kredi paketi bulunmamaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde kamu bankalarından Vakıflar Bankası ile Halk Bankası'nın sektöre yönelik kredi paketinin olduğu görülmektedir. Turizm sektörü özelinde Vakıflar Bankası'nın döviz kredileri, Halk

Bankasının ise yurtdışı kaynaklı yatırım kredileri sundukları saptanmıştır. Ticari özel bankalardan 6 tanesinin ise sektöre yönelik farklı türlerde kredi paketlerinin olduğu buna karşın 9 tanesinde sektör özelinde kredi paketlerinin olmadığı gözlemlenmiştir. Özellikle kredi paketlerinin genel olarak içeriğine bakıldığında, vade yapılarının ve kredi geri ödemelerinin turizm sektörünün nakit akışının en aktif olduğu dönemlerde yapılabilmesi kolaylığının sağlandığı dikkat çekmektedir. Özel ve ticari bankaların sektöre hem destek adı altında konaklama şirketlerinin faaliyet anında ödemelerini kolaylaştıran paketler sunduğu hem de gayrimenkul yatırım ve proje finansmanı (yeni otel inşaat ve yenileme amaçlı), işyeri kredileri, ödemesi kolay turizm kredisi, sezona hazırlık kredisi gibi isimler altında uzun vadeli kredi (36-96 ay vadeli) seçeneklerinin olduğu belirlenmiştir.

Katılım bankalarından ise 2 tanesinin turizm sektörüne ve konaklama şirketlerine yönelik kredi paketlerinin geniş ve kapsamlı olduğu görülmektedir. Katılım bankalarının faizsiz bankacılık anlayışı ile çalışmasından kaynaklı olarak bazı konaklama şirketlerinin kredi tercihlerinde katılım bankalarının sunmuş oldukları paketler oldukça önem arz edebilmektedir. Bu anlayış ile sektörde tutunmaya çalışan şirketler için katılım bankalarının turizm sektörüne ve konaklama şirketlerine yönelik paketler sunması şirketlerin finansal desteklerden yararlanabilmesini sağlamaktadır. Araştırma kapsamında belirlenen 24 bankadan turizm sektörü ve konaklama şirketlerine yönelik kredi paketi sunan bankaların 10 adet ile sınırlı olduğu görülmektedir. 14 bankanın ise turizm ve konaklama sektörüne özel olarak sunduğu herhangi bir kredi paketinin olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca turizm ve konaklama şirketlerine kredi sunan bankaların paket içeriği incelendiğinde çoğu bankanın vade seçeneklerini belirlemediği görülmektedir. Turizm sektörünün ekonomik anlamda döviz kazandırıcı özelliğinin olması, ülkelerin dış ticaret ve cari açığını kapatması, yaşanan ekonomik krizlerden çıkılması konusunda turizm gelirlerinin önemli bir yere sahip olmasından dolayı turizm sektörüne ve konaklama şirketlerine kredi sunan banka sayılarının ve kredi paketlerinin çeşitliliğinin artırılması önemlidir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal sistem içerisinde önemli bir yere sahip olan bankacılık sektörü reel piyasaların daha rekabetçi bir hale gelmesine ve gelişmesine doğrudan etki etmektedir. Bu doğrultuda bankacılık sektörü, özellikle turizm sektöründe faaliyette bulunan şirketler açısından da son derece önemli bir yere sahiptir. Turizm sektöründe faaliyette bulunan şirketler, yaşamış oldukları finansman ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü bankacılık sisteminin sunduğu finansman kaynaklarından faydalanarak çözmeye çalışmaktadır. Bu yönüyle bankacılık sistemi turizm sektöründe faaliyette bulunan şirketlerin sabit sermaye ve işletme sermayesi yatırımlarının finansmanını sağlayarak sektörün büyümesine önemli katkı vermektedir. Turizm sektöründe faaliyette bulunan şirketlere önemli bir finansman kaynağı sağlama konumunda olan bankalar, yatırım ve işletme evresinde öz kaynak yetersizliği içinde olan konaklama şirketleri için de önemli bir finansman kaynağı sunmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı Türk bankacılık sektörünün konaklama şirketlerine sunduğu finansman kaynaklarının miktar, tür ve açısından belirlenmesidir. Bu bağlamda araştırmada iki analiz gerçekleştirilmiştir. Birinci analizde Türk bankacılık sektörünün 2009 – 2021 yılları arasında konaklama şirketlerine sunduğu nakdi ve gayri nakdi kredilerin düzeyleri ve takibe düşen kredi miktarı incelenmiştir. İkinci analizde ise Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 24 bankanın konaklama şirketlerine yönelik hangi kredi paketlerini sundukları analiz edilmiştir.

Birinci analiz neticesinde Türk bankacılık sektörünün 2009 – 2021 yılları arasında konaklama şirketlerine sunduğu nakdi ve gayri nakdi kredi düzeylerinin yıllar itibarıyla artışta olduğu ve en çok artışın nakdi krediler bağlamında gerçekleştiği belirlenmiştir. Konaklama şirketlerinin özellikle orta ve uzun vadeli nakdi kredileri, kısa vadeli nakdi kredilere göre daha sık tercih ettiği saptanmıştır. 2019 yılının sonunda ortaya çıkan Covid-19 salgınının etkisiyle birlikte nakdi ve gayri nakdi kredi kullanımının arttığı saptanmıştır. Covid-19 salgını sürecinde konaklama şirketlerinin nakdi krediler içerisinde daha çok orta ve uzun vadeli banka kredilerini tercih ettiği de belirlenmiştir. Bu duruma sebep olan ana etken ise konaklama şirketlerinin salgın döneminde ekonomik sıkıntılardan ötürü sabit maliyetlerini karşılamak amacıyla orta ve uzun vadeli kredi olanaklarından yararlanmış oldukları söylenebilir. Bu

kapsamda konaklama şirketlerinin sabit varlık ağırlıklı şirketler olması nedeniyle özellikle uzun vadeli nakdi kredileri kullanmasının normal olduğu düşünülmektedir. Yine birinci analiz sonucunda takibe düşen kredi miktarlarının 2009 yılından 2018 yılına kadar bir artış gösterdiği belirlenmiştir. 2019 yılı sonunda Covid-19 salgını ile birlikte takipteki kredi miktarının 2020 yılında düştüğü ve 2021 yılında tekrar artışa geçtiği belirlenmiştir. 2021 yılında tekrar artışa geçmesindeki ana etkenin ise salgın döneminde getirilen düzenlemelerin kalkmasıyla konaklama şirketlerinin çalışma sermayesi ve nakit gereksinimi ile sabit gider ve maliyetlerini karşılamak amacıyla söz konusu kredilere yönelmesiyle bu oranların artışa geçtiği söylenebilir.

Araştırmada gerçekleştirilen ikinci analiz neticesinde incelenen 24 bankadan turizm sektörü ve konaklama şirketlerine yönelik kredi paketi sunan sadece 10 bankanın olduğu belirlenmiştir. Buna karşın 14 bankanın ise turizm ve konaklama sektörüne özel olarak sunduğu herhangi bir kredi paketinin olmadığı tespit edilmiştir. Kamu bankalarının turizm sektörüne sunduğu kredi paketlerinin çok az olduğu ve sektöre yönelik döviz kredileri ve yurtdışı kaynaklı krediler sundukları saptanmıştır. Yine kamu bankalarının kurumsal web sitelerinde sundukları kredi paketlerinde vade ve faiz oranları ile ilgili bilgi vermedikleri belirlenmiştir. Özel ticari bankaların ise konaklama şirketlerine Türk Lirası ve döviz cinsinden turizm destek paketleri, sezona hazırlık kredileri ve sektörel krediler adı altında işletme aşamasında nakit kolaylığı sağlayacak krediler sundukları belirlenmiştir. Bu kredilerin vade yapıları incelendiğinde genel olarak 36-96 ay arasında bir vade seçeneği sunulduğu ve turizm sektörünün nakit akışının olduğu dönemlerde geri ödeme kolaylığı sağladıkları belirlenmiştir. Bu kredi türlerinde bankaların ortalama faiz oranları ile ilgili bilgi vermediği de belirlenmiştir. Katılım bankalarının ise turizm destek paketlerinin yanında otel yatırım kredileri, renovasyon, yenileme gibi turizm sektörüne özel kredi paketleri sundukları belirlenmiştir. Bu kredilerin vade yapıları incelendiğinde genel olarak işletme aşaması için 60 aya kadar, yatırım kredileri için ise 84 aya kadar vade seçeneği sunulduğu belirlenmiştir. Ticari ve katılım bankaları açısından karşılaştırıldığında ticari bankaların daha çok işletme aşaması dönemi için kredi sundukları, katılım bankalarının ise hem işletme hem de yatırım aşamalarında sunmuş olduğu kredilerin olduğu belirlenmiştir. Yine vade açısından işletme kredilerinde genel itibarıyla 36-60 ay vade, yatırım kredilerinde ise 84 aya kadar vadenin yükseldiği belirlenmiştir. Turizm sektörünün Türkiye açısından ekonomik anlamda döviz kazandırıcı özelliğinin olması, dış ticaret ve cari açığını kapatması, yaşanan ekonomik krizlerden çıkılması konusunda turizm gelirlerinin önemli bir yere sahip olmasından dolayı konaklama şirketlerine kredi sunan banka sayılarının ve kredi paketlerinin çeşitliliğinin artırılmasının son derece faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde konaklama sektöründeki şirketlerin banka kredileri kullanırken vade uyumuna dikkat etmeleri, kredi kullanma sürecinde gerekli ilkelere uymalarına, finansal risklerini dengelemeye dikkat etmeleri önerilebilir. Bununla birlikte konaklama sektöründeki yeni yatırım, yenileme ve modernizasyonların uzun vadeli banka kredileriyle finanse edilebilmesi için gerekli çalışmaların titiz ve gerçeğe uygun verilerle analiz edilerek yapılması kredilerin elde edilmesinde kolaylık sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda banka kredilerine anında ulaşmada, istenilen vade türü ve şartlarda kredilerin temin edilmesi mümkün olabilmektedir. Türk bankacılık sektörünün ise konaklama şirketlerine sundukları kredi paketlerinin sayısının ve türlerinin arttırılmasının da sektörün gelişmesi ve finansman ihtiyaçlarını karşılamaları açısından fayda yaratacağı söylenebilir. Yine konaklama sektöründeki şirketlerin finansman kaynak kullanımında uygun maliyetli alternatif finansman kaynaklarını (leasing, faktöring, barter gibi) tercih etmesi, bununla birlikte sermaye piyasalarına kote olarak uzun vadeli alternatif finansal kaynak elde etmelerinin de önemli olduğu düşünülmektedir.

Konuyla ilgili olarak literatür incelendiğinde çalışmaların daha çok anket ve görüşme yöntemiyle finansal kaynak kullanımında banka kredisi tercihlerine yönelik olduğu, turizm sektöründe faaliyet gösteren konaklama şirketlerine yönelik ikincil veriler üzerinden kısıtlı çalışmanın olduğu ve bu çalışmaların genellikle son yıllarda gerçekleştirildiği tarafımızca saptanmıştır. Bu araştırma ile Türk bankacılık sektörünün konaklama şirketlerine yönelik sunduğu kredilerin vadesi ve türleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda araştırma sonucunda elde edilen bulguların hem turizm ve finans

literatürüne hem de bankacılık ve konaklama sektör yönetici ve yatırımcılarına faydalı bilgiler sunacağı düşünülmektedir. Araştırmada gerçekleştirilen ilk analizin 13 yıl ile sınırlı olması zaman açısından bir sınırlılık oluşturmaktadır. İkinci analizde ise 2022 yılı Ocak-Ağustos ayları arasında bankaların kurumsal web sitelerinin ve faaliyet raporlarının analizi süre açısından bir kısıt getirmektedir. Araştırmada ayrıca Covid-19 salgını sürecinden dolayı yüz yüze görüşmenin insan sağlığını olumsuz etkileyeceği çekincesiyle anketli bir uygulamanın yapılamaması, araştırmanın bankaların ikincil verileri üzerinden gerçekleştirilmesine neden olmuştur. Gelecek araştırmalarda konaklama şirketleri ile bankalar üzerinde anket kullanılarak toplanacak verilerle daha ayrıntılı araştırmaların yapılacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte uluslararası olarak ülkelerdeki bankacılık sistemlerinin konaklama şirketlerine yönelik sundukları finansman olanakları da karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, C. S. ve Çetiner, M. (2021). Kobilerin Finansman Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7(3): 23-36.
- Atay, S. (2012). KOBİ'lerin Türkiye'de Bankalarla Yaşadığı Finansal Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 3(6): 1-7.
- Atukalp, M. E. (2021). Türk Bankacılık Sisteminde Sektörel Bazda Kredi Kullanımının Küresel Kovid-19 Salgını ile İlişkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(9): 850-859.
- Aydın, N., Şen, M. ve Berk, N. (2014). *Finansal Yönetim 1*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Ayrıçay, Y. ve Kök, D. (2009). Kobilerin Finansmanında Kredi Kullanım Düzeyini Etkileyen Faktörler: Kahramanmaraş Örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (11): 109-131.
- Bahadır, C. (2018). Sorunlu Kredilerin Yönetiminde Varlık Yönetim Şirketlerinin Rolü ve Türkiye Uygulaması (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. (2022). Bülten Aylık. <https://www.bddk.org.tr/BultenAylık/> adresinden alınmıştır. (Erişim tarihi: 20.05.2022).
- Bekçi, İ. ve Usul, H. (2001). Göller Bölgesindeki Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Finansal Sorunları ve Çözüm Yolları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1): 111-125.
- Bilen, A., Karakaş, A. ve Yağmur, M. (2014). Diyarbakır'daki Yerleşik Konaklama İşletmelerinin Karşılaştığı Finansal Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 5 (10): 91-104.
- Coşkun, A. (2012). Finansman Sorunlarına Göre Kredi Kullanım Oranları ve Yatırımlarda Kredilerin Etkisi Üzerine Araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (19): 445-449.
- Çamoğlu, S. M. ve Akıncı, M. (2012). Türkiye'de Sektörel Banka Kredilerinin Gelişimi: Bir Zaman Serisi Analizi. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (1): 193-210.
- Çelikkol, H., Çelikkol, M. M. ve Koç, Y. D. (2008). Ticaret Bankacılığında Yeni Bir Boyut: Kobi Bankacılığı ve Türkiye Değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21):253-272.
- Çolak, S.Y. (2018). KOBİ'lerin Finansman Sorunlarının Çözümünde Bankaların Yeri ve Önemi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dönmez, B. ve Duran, A. (2012). Mersin'deki Seyahat ve Otel İşletmelerinin Finansal Sorunları. www.turizmtrend.com/akademi/yayinlar/mersindeki-seyahat-ve-otel-isletmelerinin-finansal adresinden alınmıştır. (Erişim tarihi: 08.02.2022).
- Duramaz, S. (2017). Banka Kaynaklarının KOBİ'lere Ayrıcalıklı Sunumu: Kredi Garanti Fonu ve Farklı Ülke Uygulamaları. *Mali Çözüm*, 27 (140): 13-29.
- Hyz, A. (2011). Small and Medium Enterprises (Smes) In Greece – Barriers In Access to Banking Services: an Empirical Investigation. *International Journal of Business and Social Science*, 2 (2): 161-165.
- Kalkan, M. (2010). Türkiye'de KOBİ'lerin Finansman Olanakları (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karadeniz, E., İskenderoğlu, Ö., Beyazgül, M. ve Zencir, B. (2015). Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri Alt Sektöründeki Küçük, Orta ve Büyük Ölçekli İşletmelerin Banka Kredisi Kullanım Düzeyinin Analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 17(1): 57-74.
- Karadeniz, E., İskenderoğlu, Ö., Kandır, S. Y. ve Önal, Y. B., (2011). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Sektör Bilançoları Yardımıyla Oteller ve Lokantalar Sektörünün Finansman Kararlarının İncelenmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 8 (1): 17-28.

- Karadeniz, E., İskenderoğlu, Ö., Koşan, L. ve Zencir, B. (2015). Mersin İlinde Faaliyet Gösteren 3-4-5 Yıldızlı Otel İşletmeleri ve A Grubu Seyahat Acentalarının Basel II Kriterlerine Uyum Sürecinin Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (65): 1-26.
- Karadeniz, E., Koşan, L., Geçgin, E. (2018). KOBİ Kapsamındaki Otel İşletmelerinin Finansal Sorunları: Kars ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15 (2): 302-319.
- Karamustafa, C. (2013). Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Kredilerin Analizi ve Uygulamaya Yönelik Politika Önerileri (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kartal, M.T. (2018). Bankaların Finans Sektöründeki Önemi. *Finansal İktisat*, 5-27.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15): 170-189.
- Kutlar, A. ve Torun, P. (2013). Diyarbakır'da Faaliyet Gösteren KOBİ'lerin Profil Yapısı ve Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri. *Sakarya İktisat Dergisi*, 2(2): 27-42.
- Kutlu, H.A. ve Demirci, N.S. (2007). KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri. 4. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 7-8 Aralık 2007, 187-198.
- Küçükaltan, K., ve Eskin, İ. (2008). Türkiye'deki Otel İşletmelerine Bir Finansman Modeli Olarak Teşvikler. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2): 158-172.
- Met, Ö., Özdemir, İ. ve Erdem, B. (2013). Otel Sektöründe Yenileme Yatırımlarının Finansmanı: Marmaris'te Bir Araştırma. *Sosyoekonomi*, 19 (19):263-276.
- Poyraz, E. (2008). Büyük Ölçekli Otel İşletmelerinin Orta ve Uzun Vadeli Fon Temini Sorunu ve Sermaye Piyasalarına Açılma Eğiliminin Analizi İçin Yönetici Tutumlarının Araştırılması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 37: 142-157.
- Sever, E. ve Han, V. (2015). Türkiye'de Reel Kesim ile Bankacılık Kesimi Arasındaki İlişkinin Analizi: Sektörel Bir Yaklaşım. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (2): 1-9.
- Taşçı, S. Z. (2017). Türkiye'deki Kobilerin 2010-2016 Yılları Arasında Banka Kredileri Kullanımının Diğer Finansman Yöntemleri ile Karşılaştırılması (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Torlak, Ö. ve Uçkun, N. (2005). Eskişehir'deki KOBİ'lerin Pazarlama ve Finansman Sorunları Ara Kesiti. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1): 199-215.
- Tuğcu, C.T. ve Erdem, E. (2018). *Bankalarda Kredi Yönetimi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Turgut, A. ve Ertay, H. (2016). Bankacılık Sektörünün Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Türkiye Üzerine Nedensellik Analizi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(4): 114-128.
- Yalçın, İ. (2006). Türkiye'de Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Sorunları Çerçevesinde Finansman Sorunu ve Çözümüne Katkı Olarak Kredi Garanti Fonları (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, G. H. (2016). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Kredi Sorunları Üzerine Muğla İlinde Yapılan Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 17 (36): 67-82.
- Yılmaz, H. (2007). Turizm Sektörü KOBİ'lerinin Finansman Sorunlarının Diğer Sektörlerle Karşılaştırmalı Analizi: Bodrum Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 33: 162-170.
- Yörük, N. (2001). KOBİ'lerin Kredi Yoluyla Finansmanında Karşılaştıkları Sorunlar ve Tokat İlinde Bir Uygulama. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1 (1-2): 187-204.

Yüksel, A. (2011). Türkiye’de KOBİ’lerin Banka Kredilerine Erişimi (Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı.